

Klassificeringsverksamheten 2000

Ett lugnt klassificeringsår

Internationell utblick

Årtusendets första år kan vad gäller klassificeringsverksamheten beskrivas som lugnt. Detta beror säkert till viss del på att klassificerarna skött sitt arbete mycket bra.

Det beror säkert också på att debattlystna i näringen haft större problem än klassificeringsfrågor att bita i som till exempel prisfrågor, strukturfrågor, djurskyddsfrågor och BSE-problematik.

Förutom några undantagsfall som bekräftar regeln har lugnet till exempel medfört att klassificeringsrådets arbetsgrupp kunnat genomföra en studieresa till USA. Bestående minnen därifrån är de vitt skilda produktionsförutsättningarna. Stora vidder karga nästan ökenliknande betesmarker kräver ett helt annat djurmaterial, där prioritet ett är lätta och problemfria kalvningar. Aberdeen Angus är den populäraste rasen och i den mån betesmarken tillåter ökas andelen Simmental från noll och uppåt. Stutarna och slaktkvigorna slutgöds några månader innan slakt i stora enheter med fällor för omkring 100 djur per fälla. Man har billigt foder med majs som bas. Hormoninplantat görs vid slutgödningens början. Antibiotika blandas rutinmässigt i fodret. Utveckling av multiresistens hos sjukdomsbakterier var inget man visste eller ville veta något om. Mer om resan finns att läsa i den reseberättelse, med Ingemar Hansson som huvudredaktör, som redan distribuerats till klassificerare och kontrollslakterier.

Den väntade EU-inspektionen av Sveriges nötklassificeringssystem blev uppskjuten ett år eftersom kommissionens tjänstemän måste ägna sig åt den uppkomna BSE-situationen. Reflektionerna från de inspektioner svenska inspektörer deltagit i under året till andra EU-länder kan sammanfattas med att klassificeringssystemet omfattas av allt större del av gemenskapen och i många fall fungerar systemet bra som t.ex. nötklassificeringen i Belgien och Luxemburg och fårklassificeringssystemet i Tyskland. Även länderna söder ut är på gång även om införandet av obligatorium i enlighet med EU-förordningarna från 1991 infördes i de nationella lagarna i Spanien först 1999. Inspektörerna har också haft nöjet att ha utbyte med Norge som nog är det europeiska land som har störst intresse av klassificeringssystemet. En intressant reflektion är hur stora pris-skillnaderna var mellan olika klasser i Belgien. Följande priser noterades för

ungtjursslaktkroppar i Belgiska franc S=170, E=150, U=130, R=90. Ungtjurar med lägre klass än U betraktades som osäljbara i Belgien så dessa var man enligt uppgift tvungna att exportera till Frankrike. Skillnaden mot USA var slående då man i USA strävar efter slaktkroppar i minst fettgrupp 4 och med en mycket köttig rygg men med lår motsvarande R. Kötttraser som Charolais och Blonde Aqurtaine fanns i princip inget intresse för.

Ett lugnt klassificeringsår – svensk inblick

Inom landet har klassificeringskontrollen genomförts i enlighet med EU:s regelverk och de önskemål klassificeringsrådet framfört. Utvecklingsarbetet har bedrivits i en lugn för att inte säga mycket lugn takt. Från putsningsprojektet och från AUTOFOM-projektet finns egentligen inget att redovisa. Projektet med att testa en automatisk nötklassificeringsmaskin har dock påbörjats i Kävlinge där oberoende klassificering av tre till fyra klassificerare har genomförts på ett material omfattande några tusen slaktkroppar. Efter årets slut skall detta material användas för att programmera utrustningen varefter utrustningen kan utvärderas. Projektet drivs av en arbetsgrupp inom SQM som har haft detaljerade informationsmöten med klassificeringsrådets arbetsgrupp. Projektet att införa en holländsk färgskala har också fört ett lugnt liv beroende på att det tycks komma ta mycket lång tid från beställning till leverans av skalorna.

Den satsning på att med tydligare skillnader i betalningssystemet som hjälp styra produktionen till större antal slaktmogna slaktkroppar och homogenare produkter ser ut att kunna bli en lyckad operation förutsatt att patienten inte dör.

En annan reflektion i detta sammanhang är att det tycks vara svårt och ibland nästan omöjligt att få inblandade parter vid diskussion runt klassificeringssystemet att hålla isär klassificering och prissättning. I pressen har såväl den privata köttbranschens tidning som till föreningsrörelsen närstående tidningar haft mindre lyckade artiklar i det avseendet. Om det beror på att man tyckt att klassificeringssystemet fungerar bra eller att nyhetsvärdet med all rätt bedömts för lågt så har i varje fall Jordbruksverket misslyckats med att få in artiklar i ärendet. Då klassificeringsrådets arbetsgrupp lagt ned mycket möda på att ta fram ett artikelförslag återges artikeln därför istället i sin helhet i denna årsrapport.

Trevlig läsning:

”Artikeln -Klassificering av slaktkroppar

I tidningen Land och i tidningen Köttbranschen har framförts uppgifter, som kan ge läsaren alldeles fel bild av hur klassificeringen fungerar och vilken information den ger. Det är Jordbruksverket som har det övergripande tillsynsansvaret för systemet. Därför vill vi som arbetar med systemets utveckling och kontroll kommentera gjorda påståenden och kort beskriva systemet.

Det gör vi enklast genom följande utdrag ur Jordbruksverkets broschyr om klassificering som gavs ut för ett par år sedan. Där finns följande beskrivning;

”Syftet med klassificeringen är att så noggrant som möjligt beskriva slaktkropparnas användbarhet och innehåll av kött, fett och ben. Klassificeringssystemet underlättar kommunikationen mellan konsument och producent. Därmed kan bland annat producenterna ges ökade möjligheter till kvalitetsproduktion och förbättrad vägledning att möta marknadens krav. Klassificeringen ligger till grund för både producentpris (avräkningspris) och partipris. Principerna för prissättningen ingår emellertid inte i klassificeringsbestämmelserna. Priset bestäms av marknadssituationen. Inom den gemensamma marknaden, EU, tillämpas gemensamma regler – E U R O P – för klassificering av slaktkroppar. Det är väsentligt med gemensamma regler vid handel mellan olika länder.”

Det är naturligt att slaktkroppar varierar i storlek och vävnadsinnehåll. Industrin efterfrågar slaktkroppar som uppfyller krav på olika egenskaper, som storlek och användbarhet. Klassificeringen beskriver dessa egenskaper uttryckt i form- och fettklasser, vikt och kategori. Syftet med klassificeringen är alltså att, genom att beskriva slaktkropparna och dela upp dem i grupper med likartade slaktkroppar, ge en grund för prissättningen. Därför blir det fel att påstå att klassificeringen premierar uppfödning av snabbväxande ungtjurar. Klassificeringen premierar inte vissa grupper av slaktkroppar, det är marknaden som premierar vissa kvaliteter genom att betala bättre för slaktkroppar med speciella egenskaper. Det vore också fel att påstå att klassificeringen styr mot vissa typer av slaktkroppar som tex dåligt utvecklade kor (formklass P). Att styckningsföretagen i dagsläget efterfrågar dessa slaktkroppar beror naturligtvis på att de har ett lågt pris och ger ett bra styckningsnetto, trots att de bara ger charkråvara vid styckningen. Återigen är det marknaden som avgör prisbildningen, klassificeringen ger underlaget genom att beskriva slaktkropparna. Producenterna utnyttjar dessa signaler i sin produktion för att producera slaktkroppar i de form- och fettklasser som marknaden efterfrågar och som ger producenten bästa produktionsekonomi.

Påståendet ”Att EU-klassningssystemet ger bonden sämre betalt för det riktigt feta och goda köttet är svårare att göra någonting åt” ger också en felaktig bild av systemet. Klassificeringen ger uppgift om slaktkropparnas fettinnehåll, ju högre fettklass, desto mera fett att skära bort vid styckningen. Ganska naturligt att marknaden därför inte är beredd att betala ett överpris för feta slaktkroppar, trots att det finns en uppfattning om att fett har en positiv effekt.

Att prissättningen ser annorlunda ut i andra länder beror naturligtvis på marknaden och möjligheterna i dessa länder. I Irland betalas högre pris för feta slaktkroppar, men då bör vi beakta att den irländska köttproduktionen i hög grad är inriktad på export av kött till marknader som efterfrågar fetare kött än vad den svenska marknaden i allmänhet efterfrågar.

Projekt för utveckling av klassificeringssystemet inbegripet kontrollfunktioner utformas i samråd med representanter för producenter, industri och handel i Jordbruksverkets klassificeringsråd. Det har i tidigare artiklar i lantbrukspress framförts åsikten att systemet är uråldrigt och inte anpassat till 2000-talets produktion. Om uråldrigt syftar på att bedömningen utförs utan hjälpmedel av mätinstrument och datorer kan vi hålla med. Än så länge finns det dock inte

säkrare metoder att använda än den nuvarande subjektiva bedömningen, kanske beroende på att ovan nämnda samarbete lett till att systemet hela tiden kunnat utvecklas och anpassats till nutid. Våra mångåriga erfarenheter visar att i dagsläget är erfarna och kunniga klassificerare minst lika säkra som tillgängliga instrument.

Med många formklasser och fettklasser skapas nästan kontinuerliga skalor att utnyttja i prissättning och indelning i marknadskoncept. Med många klasser kan man skapa pristrappor med små steg. Därigenom blir det liten effekt på värdet mellan näraliggande klasser.

Men det blir stora effekter vid gränserna när speciella marknadskoncept med inlagda gränser medför stora prisskillnader. Det är dock inte klassificeringssystemet som sätter dessa gränser, det är marknadens aktörer som utnyttjar systemet på sitt eget sätt. Är du osäker på hur klassificeringssystemet fungerar? Då är du välkommen att kontakta Jordbruksverket eller din organisations representant i klassificeringsrådet. Vi sänder gärna vår informationsbroschyr där du finner allt du behöver veta. Du kan också få låna videofilmer som visar hur systemet tillämpas inom industrin.

Det är viktigt att alla har förtroende för klassificeringssystemet. Med goda kunskaper skapas förutsättningar för förtroende. Vi är ytterst angelägna om en förtroendeskapande samverkan.

Jordbruksverkets klassificeringsråds AU
Ingemar Hansson, SLU, Peter Johansson, Köttbranschens Riksförbund, Håkan Jonsson, Jordbruksverket, Lars Lindell, Swedish Meats”

Kontrollredovisning

Kontrollen som anpassats till EG:s minimikrav, två kontrollbesök per kvartal för de större slakterierna, 24 st, samt minst ett besök per år på små kontrollslakterier, 45 st och renkontrollslakterier, 24 st har i kombination med ett noggrant kontrollsystem resulterat i att klassificeringsverksamheten totalt kan sägas fungera bra. Under året har förändringen i mjölkrasaveln mot köttfattigare slaktroppar fortsatt. Den förbättring av produktionsmodellerna som gjorts för att stimulera produktion av slaktmogna slaktroppar har dock inneburit att den sjunkande trenden för formklasser tillfälligt brutits.

Totala antalet kontrollbesök har under 2000 varit 320 st med i medeltal 40 kontrollerade slaktroppar eller ungefär 3 % av totala antalet slaktade djur. Tio kontrollbesök har lett till vidare åtgärder som återbesök samt vidareutbildning av berörd klassificerare. Vid besöken har vid 114 tillfällen tagits extra protokoll som underlag för handjursstöds kontroll.

Protokollen från klassificeringsinspektionerna kan sammanfattas i följande tabeller.

Funna avvikelser vid bedömning av klass i procent och antal inspekterade slaktkroppar

År 2000 Avvikelse	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot
-3													
-2	0.1				0.2	0.4		0.1					
-1	6.0	5.5	5.9	7.4	6.6	5.3	6.1	6.3	6.5	6.6	7.3	6.9	6.4
0													
+1	8.6	8.9	10.9	9.9	9.7	7.9	8.5	10.9	9.7	11.0	8.4	8.3	9.6
+2	0.1							0.1	0.1				
+3													
Antal	1440	1195	1060	973	1283	567	495	1635	1401	1429	1558	771	13807

Funna avvikelser vid bedömning av fettgrupp i procent och antal inspekterade slaktkroppar

År 2000 Avvikelse	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot
-3		0.1								0.1			
-2		0.1						0.1	0.1		0.1		
-1	10.6	8.6	10.4	9.0	12.2	7.4	11.1	10.2	9.4	11.2	9.6	9.7	10.1
0													
+1	6.6	7.4	7.9	7.7	7.3	7.8	9.1	10.6	9.1	7.8	9.4	8.2	8.3
+2			0.2			1.1		0.1	0.2	0.1			0.1
+3			0.1			0.4			0.1				
Antal	1440	1195	1060	973	1283	567	495	1635	1401	1429	1558	771	13807

Svinklassificering

Svinklassificeringen har under året fungerat bra. Det har dock under året infunnit sig ett undantag som bekräftar huvudregeln. För första gången på grund av en mängd samverkande olyckliga omständigheter måste Jordbruksverket konstatera att ett felaktigt instrument trots ett kontroll- och servicesystem som fungerat bra i närmare tjugo år kunnat få vara i drift längre än en arbetsdag utan att felet åtgärdats. Det måste också redovisas att en extra kurs för att utbilda nya svin-klassificerare har genomförts. Det är beklagligt ur den aspekten att det tyder på att godkända klassificerare stannar i yrket alltför kort genomsnittlig tid något som borde oroa alla av klassificeringssystemet berörda parter.

Resultat från klassificeringen 2000

Från att antalet slaktade slaktsvin 1998 varit 3,8 miljoner och 1999 varit 3,7 miljoner sjönk antalet till 3,2 miljoner för år 2000. Följande delmätt erhöles för de slaktkroppar som klassificerats med HGS-utrustning.

<u>Region</u>	<u>Antal</u>	<u>Fett 1</u>	<u>Fett 2</u>	<u>Muskel</u>	<u>Köttprocent</u>
Regioner					
Syd	1704544	13,7	16,0	54,3	57,1
Nord	105441	13,4	15,6	53,8	57,3
Öst	631356	13,7	16,1	54,6	57,1
Väst	678091	13,1	15,3	52,3	57,3
Hela landet	3119432	13,5	15,8	53,8	57,2
Privat	759499	13,6	15,7	52,7	56,9
Förening	2359933	13,4	16,0	55,2	57,4

Godkända svinslaktkroppar rapporterade till SLAKT

2000 Galt

<u>Region</u>	<u>Antal</u>
Syd	1129
Nord	102
Öst	604
Väst	440
Hela landet	2275

2000 Unggris

<u>Region</u>	<u>Antal</u>
Syd	2984
Nord	90
Öst	1780
Väst	1169
Hela landet	6023

2000 Sugga

<u>Region</u>	<u>Antal</u>	<u>Kött %</u>
Syd	26 109	57,7
Nord	1 687	57,1
Öst	9 412	55,8
Väst	12 513	57,4
Hela landet	49 721	57,2
Priv	11 700	57,5
För	38 021	57,1

2000 Unggalt

<u>Region</u>	<u>Antal</u>	<u>Kött %</u>
Syd	6 765	57,7
Nord	734	57,6
Öst	2 751	57,2
Väst	3 521	57,6
Hela landet	13 771	57,6
Priv	2 735	57,6
För	11 036	57,5

2000 Ungsugga

Region	Antal	Kött %
Syd	4 592	59,0
Nord	457	59,3
Öst	5 783	57,5
Väst	2 357	58,7
Hela landet	13 189	58,3
Priv	2 118	59,4
För	11 071	58,1

Statistik

Av tabellbilagan framgår vid en jämförelse med tidigare årsrapporter bland annat.

Antalet stutar ökar kraftigt. Även antalet slaktade kvigor ökade kraftigt vilket allvarligt kan påverka kommande års produktion. Andelen nötslaktkroppar i de så kallade slaktmogna fettgrupperna ökar. Såväl allt för magra som allt för feta slaktkroppar minskar. Med detta följer också att trenden under 1990-talet med allt lägre form klassmedeltal brutits och nu planat ut. Antalet gödkalvar fortsätter att minska. Lammens formklass förbättras stadigt liksom andelen lamm i fettgrupperna 2-3. Antalet hästar slaktade i landet minskar.

Den nya rutinen att rapportera slaktstatistik till Jordbruksverket varje vecka har upplevts positivt av de flesta. Slakterierna har kunnat få rättningslistor mycket snabbare och utdatalistor från registret SLAKT har blivit mer användbara då det varit aktuell statistik som kunnat presenteras. Årets rapport har kompletterats med uppgifter på antal slaktade djur per slakteri.

De nya rutinerna att slakterierna skall rapportera per vecka i de sedan 1 januari 1999 nya 15-gradiga skalorna har fungerat bra. Det finns dock undantag som bekräftar denna regel. Här kan nämnas Norrlandskött, Sydkött Ystad, Brottbys och Trensoms. I sammanhanget bör också nämnas att fungerar inte rapporteringen kan det påverka utbetalningen av slaktbidrag i lindrigaste fallet med tidsfördröjning som följd.